

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهٔ دکترای حرفه ای رشته پزشکی

عنوان

بررسی روند تغییرات شدت ، کیفیت و تعداد حملات سردرد در

بیماران مبتلا به سردرد میگرنی درمان شده با تحریک سطحی

فرا جمجمه ای (TDCS)

نگارش:

افرا گنجه

اساتید راهنما:

دکتر فریبا صادقی موحد

دکتر ابوالفضل عطالو

استاد مشاور:

دکتر مه‌ریار ندر محمدی

شهریور ۱۴۰۱

شماره پایان نامه: ۰۱۰۰۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گواهی اصالت پایان نامه

اینجانب افرا گنجه دانشجوی مقطع دکتری رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تایید می‌نمایم که

:

- این پایان نامه بر اساس نتایج بررسیها/ تحقیقات انجام یافته توسط اینجانب تحت راهنمای خانم دکتر فریبا صادقی موحد بوده و بوسیله **خودم** انشا گردیده است و در صورت استفاده از نتایج پژوهش ها و یا آثار دیگران بلافاصله به مرجع مورد استفاده استناد شده است و در قسمت منابع و مأخذ مشخصات مرجع به طور کامل ذکر گردیده است.

- مسئولیت صحت مطالب مندرج در این پایان‌نامه به طور کامل با اینجانب است.

- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

- کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان‌نامه و هر گونه محصول مستخرج از آن اعم از مقالات، چاپ کتاب و ثبت اختراع به دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تعلق دارد و هرگونه استفاده از اطلاعات و یا نتایج، واگذاری اطلاعات به افراد دیگر، چاپ، تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان‌نامه بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه علوم پزشکی اردبیل ممنوع است.

- کلیه مقالات مستخرج از این پایان‌نامه تحت نام دانشگاه علوم پزشکی اردبیل (Ardabil University of Medical sciences) به عنوان وابستگی نویسنده اول یا مسئول و با اطلاع و اجازه تمامی اساتید راهنما و مشاور به چاپ رسیده یا خواهد رسید.

- چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه مجاز است با اینجانب مطابق با ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت برخورد قانونی، هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضا و تاریخ

- بدینوسیله **اصال و صحت** نتایج این پایان‌نامه مورد تأیید اینجانب، دکتر فریبا صادقی موحد استاد راهنما می‌باشد.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما

امضا و تاریخ

تقدیم

به نام آنکه جان را فکرت آموخت خدای را بسی شاکرم که از روی کرم، پدر و مادری فداکار نصیب ساخته تا در سایه‌ی درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه‌ی آن‌ها شاخ و برگ گیرم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو موجود مقدس پس از پروردگار، مایه‌ی هستی ام بوده اند، دستم را گرفتند و در این وادی پر از فراز و نشیب زندگی، چگونه راه رفتن را به من آموختند.

آموزگارانی که برایم زندگی و انسان بودن را معنا کردند.

حال این برگ سبزی است تحفه‌ی درویش تقدیم به آستان آنان...

تشکر و قدردانی

سپاس خدای را که سخنوران، درستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت‌های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند. اکنون که باید آغازی بر یک پایان بنگارم، بر خود لازم می‌دانم که از اساتید

راهنمای محترم سرکار خانم دکتر فریبا
صادقی موحد و جناب آقای دکتر ابوالفضل
عطالو و استاد مشاور گرانقدر جناب آقای
دکتر مهریار ندر محمدی به خاطر
راهنمایی‌های ارزشمند نهایت تشکر و
قدردانی را نمایم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
	فصل اول مقدمه
۴	۱-۱- مقدمه و بیان مسئله.....
۷	۱-۲- اهداف.....
۷	۱-۲-۱- هدف کلی مطالعه.....
۷	۱-۲-۲- اهداف اختصاصی.....
۸	۱-۲-۳- اهداف کاربردی.....
۸	۱-۲-۴- فرضیات.....
۸	۱-۳- تعریف واژه ها.....
	فصل دوم بررسی متون
۱۱	۱-۲- مبانی نظری.....
۱۱	۲-۲- بررسی متون.....
	فصل سوم مواد و روش کار
۴۱	۱-۳- نوع مطالعه.....
۴۱	۲-۳- جامعه مورد مطالعه و روش نمونه گیری.....
۴۱	۳-۳- روش گردآوری اطلاعات.....
۴۲	۴-۳- معیارهای ورود به مطالعه.....
۴۲	۵-۳- معیارهای خروج از مطالعه.....
۴۳	۶-۳- ملاحظات اخلاقی.....
۴۳	۷-۳- محاسبات آماری.....
۴۳	۸-۳- جدول متغیرها.....

فصل چهارم نتایج

۴-۱- آمار توصیفی و استنباطی ۴۶

فصل پنجم بحث و نتیجه گیری

۵-۱- بحث ۶۶

۵-۲- جمع بندی و نتیجه گیری ۷۰

۵-۳- محدودیت ها ۶۹

۵-۴- پیشنهادات ۷۱

منابع ۷۲

فهرست جداول

- جدول ۴-۱ توزیع جنسیت بیماران مطالعه در دو گروه ۴۶
- جدول ۴-۲ توزیع ویژگی های دموگرافیک دو گروه ۴۷
- جدول ۴-۳ بررسی متغیرهای مربوط به سردرد در بیماران مطالعه ۴۹
- جدول ۴-۴ توزیع تجویز دارو در اولین مراجعه به پزشک در بیماران مطالعه ۵۰
- جدول ۴-۵ مقایسه نمره کل پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در دو گروه ۵۱
- جدول ۴-۶ مقایسه ریز معیار ادراک حسی درد پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۲
- جدول ۴-۷ مقایسه ریز معیار ادراک عاطفی درد پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۴
- جدول ۴-۸ مقایسه ریز معیار ادراک ارزیابی درد پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۶
- جدول ۴-۹ مقایسه ریز معیار درد متنوع و گوناگون پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۸
- جدول ۴-۱۰ مقایسه تعداد سردرد در روز طی پنج جلسه در دو گروه ۶۰
- جدول ۴-۱۱ مقایسه میزان سردرد در روز طی پنج جلسه در دو گروه ۶۱
- جدول ۴-۱۲ مقایسه اختلاف میان جلسه پنجم و جلسه اول از نظر نمره کل پرسشنامه درد مک گیل در دو گروه ۶۲
- جدول ۴-۱۳ مقایسه نمره کل پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۶۳
- جدول ۴-۱۴ مقایسه نمره کل پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه کنترل .. ۶۴

فهرست نمودارها

- نمودار ۴-۱ توزیع جنسی بیماران مطالعه ۴۶
- نمودار ۴-۲ توزیع شغل بیماران مطالعه ۴۸
- نمودار ۴-۴ توزیع تجویز دارو در اولین مراجعه به پزشک ۵۰
- نمودار ۴-۵ توزیع روند نمره کل پرسشنامه مک گیل طی ۵ هفته متوالی در دو گروه ۵۱
- نمودار ۴-۶ توزیع ریز معیار ادراک حسی درد پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۳
- نمودار ۴-۷ توزیع ریز معیار ادراک عاطفی درد پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۵
- نمودار ۴-۸ توزیع ریز معیار ادراک ارزیابی درد پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۷
- نمودار ۴-۹ توزیع ریز معیار درد های متنوع و گوناگون پرسشنامه درد مک گیل طی ۵ هفته متوالی در گروه مداخله ۵۹
- نمودار ۴-۱۰ توزیع روند تعداد سردرد در روز طی پنج جلسه در دو گروه ۶۰
- نمودار ۴-۱۱ توزیع روند میزان سردرد در روز طی پنج جلسه در دو گروه ۶۱

فهرست علايم اختصاری

TDCS: Transcranial direct current stimulation

MA: Migraine with aura

MO: Migraine without aura

NSAID: Nonsteroidal anti-inflammatory drugs

YLD: Years lost due to disability

HIS: International headache society

MPQ: McGill Pain Questionnaire

بررسی روند تغییرات شدت ، کیفیت و تعداد حملات سردرد در بیماران مبتلا به سردرد میگرنی درمان شده با تحریک سطحی فرا جمجمه ای (TDCS)

چکیده

زمینه: میگرن به عنوان یکی از شایعترین انواع سردرد با شیوع بالا، تاثیرات قابل توجهی بر شرایط زندگی افراد مبتلا می گذارد. سردرد در اثر کشش، جا به جا شدن، التهاب، اسپاسم عروق و اتساع ساختارهای حساس به درد در سر یا گردن ایجاد می شود. افراد دارای میگرن درد زیادی را تجربه می کنند، از این رو مطالعه حاضر با هدف بررسی روند تغییرات شدت ، کیفیت و تعداد حملات سردرد در بیماران مبتلا به سردرد میگرنی درمان شده با تحریک سطحی فرا جمجمه ای (TDCS) در شهر اردبیل به انجام رسید.

هدف: تعیین روند تغییرات شدت، کیفیت و تعداد حملات سردرد در بیماران مبتلا به سردرد میگرنی درمان شده با تحریک سطحی فراجمجمه ای (TDCS)

مواد و روش کار: ما در این مطالعه به صورت مشاهده ای و گذشته نگر داده های طرح تحقیقاتی را که قبلا انجام شده مورد بررسی قرار دادیم. ما برای ارزیابی بیماران از پرسشنامه های درد مک گیل استفاده کردیم. ۳۰ نفر از بیماران به پرسشنامه های درد مک گیل پاسخ دادند. دو گروه از بیماران دارای سردرد میگرنی به پرسشنامه ها پاسخ دادند. گروهی که تحت درمان TDCS و درمان دارویی قرار داشتند و گروهی که فقط درمان دارویی را دریافت کرده بودند. روند سردرد میگرنی این گروه با ارزیابی های چندگانه مورد بررسی قرار گرفت. این پرسشنامه ها در طی ۵ جلسه متوالی برای ارزیابی روند سردرد توسط بیماران تکمیل شدند.

نتایج: نتایج به دست آمده حاکی از آن بود که میزان سردرد بیماران میگرنی پس از ۵ جلسه درمان با روش TDCS به طرز معنی داری کمتر شد. از لحاظ پرسشنامه مک گیل، میزان کل نمره پرسشنامه در گروه مداخله با TDCS به طرز معنی داری کمتر شد ($P=0/002$) که این کاهش در گروه کنترل معنی دار نبود. همچنین مقایسه اختلاف نمره کل دو گروه نیز معنی دار بود. لحاظ زیر معیار های پرسشنامه؛ تمام زیر معیار های گروه مداخله در نهایت کاهش قابل توجهی را نشان داد که این کاهش در حوزه های ادراک عاطفی درد و درد های متنوع و گوناگون از نظر آماری معنی دار بود. همچنین مقایسه دو گروه از نظر تعداد و میزان سردرد نیز نشان داد میزان کاهش تعداد سردرد در هفته در گروه مداخله معنی دار بود در حالیکه این مقایسه در گروه کنترل معنی دار نبود. از نظر میزان سردرد نیز به این صورت بود و این مقایسه در گروه مداخله معنی دار بود.

نتیجه گیری: یافته های مطالعه حاضر نشان داد که روش درمانی TDCS جهت درمان سردردهای میگرنی اثربخش بوده و متخصصان حوزه های روانشناسی و سلامت می توانند از این درمان ها جهت بهبود درمان میگرن بهره ببرند. همچنین با توجه به برجسته بودن نقش تجربه درد در زندگی افراد دارای میگرن، برنامه هایی از قبیل سخنرانی، جلسات آموزش ذهن آگاهی و TDCS جهت کاهش درد ناشی از میگرن برای افراد توسط سیاست گذاران و فعالین حوزه سلامت برگزار شود. در نهایت می توان گفت استفاده از روش های درمانی مانند TDCS جهت درمان میگرن اثربخش بوده و متخصصان حوزه های سلامت می توانند از این درمان بهره ببرند.

کلمات کلیدی: سردرد، میگرن، TDCS